

ЦЕНТР ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

**МІЖНАРОДНА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ**

11-12 березня 2016 р.

**«ВПЛИВ ДОСЯГНЕНЬ ПСИХОЛОГІЧНИХ
І ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК НА РОЗВИТОК
СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА»**

ХАРКІВ

Р. 064-13

Східноукраїнська організація
«Центр педагогічних досліджень»

**ЗБІРНИК ТЕЗ
НАУКОВИХ РОБІТ УЧАСНИКІВ**

**МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

**«ВПЛИВ ДОСЯГНЕНЬ ПСИХОЛОГІЧНИХ
І ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК НА РОЗВИТОК
СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА»**

11-12 березня 2016 р.

**Харків
2016**

ББК 72+88+74я43
УДК 001.5[159.9+37/01]:316.42(063)
В 80

В 80 Вплив досягнень психологічних і педагогічних наук на розвиток сучасного суспільства: Збірник тез міжнародної науково-практичної конференції: (м. Харків, Україна, 11-12 березня 2016 року). – Харків: Східноукраїнська організація «Центр педагогічних досліджень», 2016. – 108 с.

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

ББК 72+88+74я43
УДК 001.5[159.9+37/01]:316.42(063)

© Автори статей, 2016
© Східноукраїнська організація «Центр педагогічних досліджень», 2016

ТРАДИЦІЙНІ ТА ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ВИКЛАДАННЯ БІОЛОГІЇ

Логвіна-Бик Т. А.

доцент

Бик Н. В.

студент

**Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького
м. Мелітополь, Запорізька область, Україна**

В умовах стрімких соціально-економічних змін та кризи в Україні різко падає престиж процесу навчання, інтереси певних груп населення все більше переміщуються саме на матеріальні цінності та благополуччя, володіння якими не завжди залежить від отриманої освіти. Сучасний етап розвитку країни характеризується багатоплановими, глибокими та різнорівневими перетвореннями, які проявляються у різних сферах функціонування держави. В умовах глобальних зрушень у житті нашої держави, основна школа також зазнає певних змін, зокрема, в напрямі гуманітаризації освіти. Розвиток особистості учня виходить на перший план, тому що здійснюються нові досягнення у науці та техніці, мистецтві та культурі, пізнанні самих себе та довкілля.

Мета дослідження полягає в окресленні проблеми формування особистості учня при вивченні біології. Біологія як навчальний предмет має невичерпні можливості використання різноманітних форм, методів та засобів навчання. Різні форми роботи дозволяють використовувати всі можливі методи та прийоми. Починаючи зі сприйняття окремих частин і об'єктів, явищ або процесів, які відбуваються у природі, учні мають дійти до цілісного сприйняття природи, розуміння її різноманітності, краси, яскравості та практичного значення. На основі цього формуються естетичні почуття, виховується працелюбність, турбота про природу і охорону [2, с. 15-16]. Організація навчання з біології є невід'ємною частиною навчально-виховного процесу у школі, і потребує змін, тому що шлях до Європейського простору передбачає формування нових ціннісних орієнтацій української молоді.

На уроках біології можуть бути використані особистісно-орієнтовані інноваційні педагогічні технології, ефективність яких значною мірою залежить від того, як реалізується творчий потенціал особистості учня на різних етапах уроку.

Застосування інтерактивних технологій навчання потребує старанної підготовки вчителя та учнів, які мають навчитися успішно спілкуватися, використовувати навички активного слухання, висловлювати власні думки, вміти ставити запитання й відповідати на них.

Ефективність інтерактивних технологій залежить від уміння вчителя:

- відбирати для уроку інтерактивні вправи, які дали б учням поштовх до освоєння нової навчальної теми;
- здійснювати глибоке обговорення за підсумками інтерактивної вправи, акцентуючи увагу на головному матеріалі теми.

Технологія диференційованого навчання – це особистісний та інтелектуальний розвиток кожного учня, а саме: основним джерелом мотивації навчання стає інтерес самого учня, завдяки чому відбувається перехід від зовнішньої мотивації – оцінки, до внутрішньої мотивації – потреби знань.

Метод проєктів надає вчителю широкі можливості для зміни традиційних підходів до змісту, форм і методів навчальної діяльності, піднімаючи на якісно новий рівень всю систему організації процесу навчання.

Новітні розробки в навчанні із застосуванням комп'ютерних технологій і методів у сукупності називають мультимедіа. Метою застосування відеоматеріалів та інших мультимедійних засобів на уроках біології – це усунення прогалин у наочності викладання біології в середніх загальноосвітніх закладах. Основні принципи створення відеоматеріалів з шкільного демонстраційного експерименту: ілюстративність, фрагментарність, методична інваріантність, лаконічність, евристичність, при цьому враховуємо основні дидактичні принципи: науковість, цілісність, послідовність, наочність, доступність. З метою підвищення ефективності навчання використовуємо метод проблемного навчання, форми колективної, індивідуальної та самостійної роботи учнів, надаємо перевагу розв'язуванню задач логічного, навчального, пошукового характеру на основі проблемно-пошукового методу.

Інтерактивне навчання – це така форма пізнавальної діяльності, яка створює комфортні умови для навчання учня, за яких учень відчуває свою

необхідність, розвиває свої здібності і нахили, набуває впевненості, виробляє навички спільної роботи в групі, колективі, формує комунікативні компетентності.

Особливе значення для розумового виховання має формування наукового світогляду – цілісної системи понять, поглядів, переконань і почуттів, які визначають ставлення людини до навколишнього середовища та самого себе [1, с. 205–206]. Для розвитку у учнів алгоритмічного мислення пропонується спочатку розв'язання типових завдань з біології, а згодом поступово пропонується алгоритм рішення різних навчальних завдань з біології, які впорядковані за окремими темах навчальної програми. В межах кожної теми завдання поділяються за рівнями складності, варіативністю, враховуючи компетентнісний підхід до викладу навчального матеріалу з біології. У процесі формування наукового світогляду у учнів вчителю біології необхідно враховувати всі етапи розвитку світогляду.

Інтелектуальному розвитку учнів у навчально-виховному процесі сприяє висока мотивація до навчання, усвідомлення ними рівня своєї успішності у вивченні навчальних дисциплін, і використанням різних наочних та технічних засобів навчання, а також позитивний мікроклімат на уроці. Використання нестандартних методів та форм навчання біології сприяє формуванню основних трьох рівнів світогляду учнів:

1) когнітивний рівень – характеризується ступенем знань світогляду, містить високий рівень узагальнень, засвоєння його провідних ідей, уміння застосовувати знання для пояснень явищ дійсності;

2) емоційний рівень – є підтвердженням та підтриманням постійного інтересу до питань наукових знань про пояснення явищ дійсності;

3) діяльний рівень – зазначає про наявність особистих оцінок, уміння довести, захистити (відстояти) усталені погляди, точку зору, оцінити власну діяльність [2, с. 121].

При плануванні та розробці уроків з біології пам'ятаємо, що при використанні інноваційних і нестандартних методів навчання активізується розумова навчальна діяльність учнів. Учнів ставлять в умови, які необхідні їм для розвитку творчого та логічного мислення, а вчитель організовує навчальну діяльність учнів таким чином, щоб вони навчилися самостійно вирішувати навчальну проблему чи задачу.

При використанні на уроці нестандартних форм та методів навчання створюється ситуація інтелектуального утруднення, або такого стану в аудиторії, коли учні, з'ясувавши навчальну проблему, намагаються самостійно її вирішити, але відчувають ускладнення від нестачі у них наявних знань [2, с. 120].

У формуванні світогляду школярів можна знайти такі способи, прийоми впливу, які збагачують, перебудовують емоційний світ учнів, розвивають уяву, особистісне ставлення до дійсності.

Як зазначають науковці, кожне психічне явище має розглядатися в контексті цілісної системи психічних властивостей індивіда – його потреб, знань, цілей, продуктивного боку діяльності та поведінки, емоційно – почуттєвої сфери, здібностей до спілкування, особливостей сфери спрямованості, рис характеру, самосвідомості, досвіду, інтелекту, психофізіології – відповідно до конкретного вікового етапу розвитку. Вимога індивідуалізації полягає у розкритті свосвідомості кожної особистості, притаманного їй індивідуального стилю діяльності та поведінки, у визначенні психологічних проблем конкретної особистості та засобів їх розв'язання. Вимога єдності теорії та практики передбачає здійснення корекції, реабілітації, вдосконалення розвитку особистості на основі розкритих закономірностей психіки. Найбільш ефективними методами психології вважаємо: пізнавальні (дослідницькі) методи та методи активного впливу на особистість [3, с. 54].

Вчитель біології у роботі зі школярами з вирішення різних навчальних завдань використовує такі принципи: толерантність, доброзичливість, повагу, відповідальність, вміння слухати, емпатію, відкритість, конгруентність, високий професіоналізм, емоційну безпеку, системність у роботі та доведення роботи до логічного завершення.

Найбільш ефективними у роботі вчителя біології є поєднання зусиль з роботою психолога-практика, а саме: 1) активні методи взаємодії, а саме: дискусії, кругли столи, рольові та ділові ігри, тренінги, 2) використання психотерапевтичних методів (релаксації, візуалізації, елементів арт-терапії, казкотерапії). Сучасний стан розвитку наукової психології створює умови для професійного самовдосконалення психолога-практика за різними напрямками психотерапії: психоаналізом, психодрамою, гештальт-терапією, системною сімейною та клієнт-центрованою терапією,

трансактним аналізом, символ-драмою, позитивною психотерапією за Пезешкіаном, індивідуальною психотерапією за Адлером.

Висновки. Біологія як навчальний предмет сприяє розвитку світогляду учнів на основі знань активного матеріалу про найважливіші закономірності будови і життєдіяльності біологічних об'єктів. Біологія формує патріотичні почуття, допомагає вирішувати завдання морального виховання учнів, розвиває розуміння краси природи та необхідності її охорони, на основі чого і формуються нові ціннісні орієнтації української молоді на шляху до Європейського простору.

Література:

1. *Загальна методика навчання біології: Навч. посібник / І.В.Мороз, А.В.Степанюк, О.Д.Гончар. За ред. І.В.Мороза. – К.: Либідь, 2006. – 592 с.*
2. *Кузнецова В.І. Методика викладання біології / В.І.Кузнецова. – Х.: Торсінг, 2001. – 176 с.*
3. *Психологія: Підручник [Текст]: підручник для студ. вищ. навч. закл. / за ред. Ю.Л.Трофімов. – Вид. 3-тє, стереотип. – К. : Либідь, 2001. – 560 с.*

ІГРОВА МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІН В КОЛЕДЖАХ

Ляцук Н. С.

викладач I категорії

**Володимир-Волинський агротехнічний коледж
м. Володимир-Волинський, Україна**

На сучасному етапі розвитку України суттєвим є вдосконалення системи традиційного коледжівського навчання, впровадження ігрових та інших інноваційних технологій, створення стабільної мотивації вивчення дисциплін, підвищення ефективності навчального процесу.

Яскравим прикладом позиції викладача щодо ігрової методики є діяльність А.С.Макаренка, який писав: «Виховання майбутнього діяча відбувається насамперед у грі... Треба зазначити, що між грою і роботою немає такої великої різниці, як дехто думає... В кожній гарній грі є насамперед